



Sbírka soudních rozhodnutí

ROZSUDEK SOUDNÍHO DVORA (čtvrtého senátu)

9. července 2020*

„Řízení o předběžné otázce – Ochrana spotřebitelů – Směrnice 93/13/EHS – Zneužívající ujednání ve spotřebitelských smlouvách – Smlouva o hypotečním úvěru – Ujednání o omezení pohyblivosti úrokové sazby („ujednání o minimálním úroku“) – Dohoda o novaci – Vzdání se práva podat žalobu na neplatnost smluvních ujednání – Nezávaznost“

Ve věci C-452/18,

jejímž předmětem je žádost o rozhodnutí o předběžné otázce na základě článku 267 SFEU, podaná rozhodnutím Juzgado de Primera Instancia e Instrucción n° 3 de Teruel (soud prvního stupně a soud příslušný k vyšetřování č. 3 v Teruel, Španělsko) ze dne 26. června 2018, došlým Soudnímu dvoru dne 11. července 2018, v řízení

XZ

proti

Ibercaja Banco SA,

SOUDNÍ DVŮR (čtvrtý senát),

ve složení M. Vilaras, předseda senátu, S. Rodin (zpravodaj), D. Šváby, K. Jürimäe a N. Piçarra, soudci,

generální advokát: H. Saugmandsgaard Øe,

vedoucí soudní kanceláře: L. Carrasco-Marco, radová,

s přihlédnutím k písemné části řízení a po jednání konaném dne 11. září 2019,

s ohledem na vyjádření předložená:

- za XZ původně D.J. Fernández Yuberem, poté J. de la Torre Garcíou, R. López Garbayem a M. Pradel Gonzalem, abogados,
- za Ibercaja Banco, SA J.M. Rodríguez Cárcamem a A.M. Rodríguez Conde, abogados,
- za španělskou vládu původně M.J. García-Valdecasas Dorrego, poté L. Aguilera Ruizem, jako zmocněnci,
- za Evropskou komisi J. Baquero Cruzem a N. Ruiz García Napoleónem, jakož i C. Valero, jako zmocněnci,

* Jednací jazyk: španělština.

po vyslechnutí stanoviska generálního advokáta na jednání konaném dne 30. ledna 2020,
vydává tento

Rozsudek

- 1 Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce se týká výkladu článků 3 až 6 směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o zneužívajících ujednáních ve spotřebitelských smlouvách (Úř. věst. 1993, L 95, s. 29; Zvl. vyd. 15/02, s. 288).
- 2 Tato žádost byla předložena v rámci sporu mezi XZ a společností Ibercaja Banco, SA ve věci ujednání obsažených ve smlouvě o hypotečním úvěru, kterou tyto strany uzavřely.

Právní rámec

Unijní právo

- 3 Článek 3 směrnice 93/13 stanoví:

„1. Smluvní ujednání, které nebylo individuálně sjednáno, je považováno za zneužívající, jestliže v rozporu s požadavkem poctivosti způsobuje významnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran, které vyplývají z dané smlouvy, v neprospěch spotřebitele.

2. Ujednání je vždy považováno za nesjednané individuálně, jestliže bylo sepsáno předem, a spotřebitel proto nemohl mít žádný vliv na obsah ujednání, zejména v souvislosti se smlouvou uzavíranou adhezním způsobem.

Skutečnost, že některé aspekty ujednání nebo jedno konkrétní ujednání byly sjednány individuálně, nevylučuje použití tohoto článku na zbytek smlouvy, jestliže celkové posouzení smlouvy ukazuje, že jde o smlouvu uzavíranou adhezním způsobem.

Jestliže některý prodávající nebo poskytovatel tvrdí, že určité standardní ujednání bylo sjednáno individuálně, je povinen o tom předložit důkaz.

3. Příloha obsahuje informativní a nevyčerpávající seznam ujednání, která mohou být považována za zneužívající.“

- 4 Článek 4 této směrnice stanoví:

„1. Aniž je dotčen článek 7, posuzuje se zneužívající povaha smluvního ujednání s ohledem na povahu zboží nebo služeb, pro které byla smlouva uzavřena, a s ohledem na všechny okolnosti v době uzavření smlouvy, které provázely její uzavření, a na všechna ostatní ujednání smlouvy nebo jiné smlouvy, ze kterých vychází.

2. Posouzení zneužívající povahy smluvních ujednání se netýká vymezení hlavního předmětu smlouvy, ani přiměřenosti mezi cenou a odměnou na straně jedné a službami nebo zbožím poskytovaným jako protiplnění na straně druhé, pokud jsou tato ujednání sepsána jasným a srozumitelným jazykem.“

5 Článek 5 uvedené směrnice zní následovně:

„V případě smluv, v nichž jsou všechna nebo některá ujednání nabízená spotřebiteli předložena písemně, musí být tato ujednání sepsána jasným a srozumitelným jazykem. Při pochybnosti o významu některého ujednání se použije výklad, který je pro spotřebitele nejvýhodnější. Toto pravidlo pro výklad se nepoužije v souvislosti s postupy stanovenými v čl. 7 odst. 2.“

6 Článek 6 odst. 1 téže směrnice upřesňuje:

„Členské státy stanoví, že zneužívající ujednání použitá ve smlouvě uzavřené prodávajícím nebo poskytovatelem se spotřebitelem nejsou podle jejich vnitrostátních právních předpisů pro spotřebitele závazná a že smlouva zůstává pro strany závaznou za stejných podmínek, může-li nadále existovat bez dotýcných zneužívajících ujednání.“

7 Článek 8 směrnice 93/13 zní takto:

„Členské státy mohou přijmout nebo ponechat v platnosti přísnější ustanovení slučitelná se Smlouvou v oblasti působnosti této směrnice, aby zajistily nejvyšší stupeň ochrany spotřebitele.“

8 Bod 1 písm. q) přílohy této směrnice, který obsahuje informativní a nevyčerpávající seznam ustanovení, která mohou být prohlášena za zneužívající, zní takto:

„Ujednání, jejichž předmětem nebo účinkem je:

[...]

q) vyloučit nebo omezit právo spotřebitele podat žalobu nebo použít jiný právní prostředek [...]"

Španělské právo

Královské legislativní nařízení 1/2007

9 Směrnice 93/13 byla do španělského práva provedena zejména Ley 7/1998 sobre condiciones generales de la contratación (zákon 7/1998 o všeobecných smluvních podmínkách) ze dne 13. dubna 1998 (BOE č. 89 ze dne 14. dubna 1998, s. 12304), který byl přepracován spolu s dalšími ustanoveními prováděcími různými směrnice Unie v oblasti ochrany spotřebitelů, Real Decreto Legislativo 1/2007 por el que se aprueba el texto refundido de la Ley General para la Defensa de los Consumidores y Usuarios y otras leyes complementarias (královské legislativní nařízení 1/2007 o přepracovaném znění obecného zákona o ochraně spotřebitelů a uživatelů a souvisejících zákonů) ze dne 16. listopadu 2007 (BOE č. 287 ze dne 30. listopadu 2007, s. 49181).

10 Článek 10 královského legislativního nařízení 1/2007 stanoví:

„Podle ustanovení článku 6 Código Civil [(občanský zákoník)] je předběžné vzdání se práv priznaných tímto královským legislativním nařízením spotřebitelům a uživatelům neplatné, stejně jako úkony obcházející zákon.“

11 Článek 83 královského legislativního nařízení 1/2007 mimo jiné upřesňuje, že „[z]neužívající ujednání jsou absolutně neplatná a považují se za nesjednaná“.

Občanský zákoník

12 Podle článku 1208 občanského zákoníku:

„Novace je neplatná, pokud je neplatná i původní povinnost, s výjimkou případu, kdy se důvodu neplatnosti může dovolávat pouze dlužník, nebo kdy se dodatečným potvrzením konvaliduje od počátku neplatné právní jednání.“

Spor v původním řízení a předběžné otázky

- 13 Veřejnou listinou ze dne 23. prosince 2011 nabyla XZ od realitního developera nemovitost v ceně 148 813,04 eura, čímž nahradila tohoto developera jakožto dlužníka hypotečního úvěru týkajícího se této nemovitosti poskytnutého úvěrovou institucí Caja de Ahorros de la Inmaculada de Aragón, nyní Ibercaja Banco. XZ tak přijala všechny dohody a podmínky týkající se tohoto hypotečního úvěru (dále jen „smlouva o hypotečním úvěru“) tak, jak byly vymezeny mezi původním dlužníkem a úvěrovou institucí.
- 14 Smlouva o hypotečním úvěru obsahovala ujednání o maximální a minimální úrokové sazbě, které byly použitelné na tento úvěr, přičemž byla sjednána takzvaná „maximální roční úroková sazba“ ve výši 9,75 % a takzvaná „minimální roční úroková sazba“ ve výši 3,25 %.
- 15 Tato smlouva o hypotečním úvěru byla pozměněna právním aktem ze dne 4. března 2014 (dále jen „dohoda o novaci úvěru“), který se týkal zejména sazby stanovené v ujednání „o minimální úrokové sazbě“, přičemž tato sazba byla snížena na nominální roční sazbu ve výši 2,35 %. Dohoda o novaci úvěru kromě toho obsahovala ujednání, které znělo následovně: „Strany potvrzují platnost a účinnost úvěru, považují jeho podmínky za přiměřené, a v důsledku toho se výslovně a vzájemně vzdávají uplatnění veškerých nároků vůči druhé straně v souvislosti s uzavřenou smlouvou a jejími ujednáními, potvrzují rovněž úhrady a platby uskutečněné k dnešnímu dni, jakož i jejich správnost“. V ručně psané poznámce XZ navíc uvedla, že bere na vědomí a rozumí skutečnosti, že „úroková sazba úvěru nikdy neklesne pod nominální roční sazbu ve výši 2,35 %.“
- 16 XZ podala žalobu k předkládajícímu soudu, Juzgado de Primera Instancia e Instrucción n° 3 de Teruel (soud prvního stupně a soud příslušný k vyšetřování č. 3 v Teruel, Španělsko), kterou se domáhala určení, že ujednání „o minimální úrokové sazbě“ obsažené ve smlouvě o hypotečním úvěru je zneužívající, jakož i toho, aby byla úvěrové instituci uložena povinnost zrušit toto ujednání a vrátit jí částky zaplacené bez spravedlivého důvodu na základě uvedeného ujednání ode dne sjednání tohoto úvěru.
- 17 Vzhledem k tomu, že společnost Ibercaja Banco namítla proti nárokům XZ ujednání dohody o novaci úvěru, žalobkyně v původním řízení rovněž požádala předkládající soud, aby upřesnil, v jakém rozsahu jsou právní akty, jimiž se mění smlouva, a konkrétně některé z jejích ujednání, v souvislosti s nímž je uplatňována zneužívající povaha, tímto ujednáním rovněž „kontaminovány“, a tudíž nejsou závazné ve smyslu článku 83 královského legislativního nařízení 1/2007.
- 18 Předkládající soud poznamenává, že společnost Ibercaja Banco v návaznosti na rozsudek Tribunal Supremo (Nejvyšší soud, Španělsko) 241/2013 ze dne 9. května 2013, který prohlásil ujednání „o minimální úrokové sazbě“ obsažená v hypotečních smlouvách za neplatná z důvodu nesplnění požadavků jasnosti a transparentnosti, zahájila proces nového sjednávání těchto ujednání ve smlouvách o hypotečním úvěru, které uzavřela. Tento soud má však pochybnosti o tom, zda je nové sjednání zneužívajícího ujednání slučitelné se zásadou stanovenou v čl. 6 odst. 1 směrnice 93/13, podle níž nejsou zneužívající ujednání pro spotřebitele závazná.

- 19 Předkládající soud dále uvádí, že samotná dohoda o novaci úvěru nemusí splňovat podmínky „testu transparentnosti“ zavedeného Tribunal Supremo (Nejvyšší soud). Tento soud ve věci v původním řízení zdůrazňuje zejména významnou nerovnováhu v právech a povinnostech sjednaných v neprospěch spotřebitele, chybějící informace o ztrátách, které by spotřebitel mohl utrpět z důvodu použití nového ujednání „o minimální úrokové sazbě“, a nemožnost vypůjčitele získat náhradu za ztrátu, které takto vznikly v důsledku upuštění od podání jakékoli žaloby proti věřitelské úvěrové instituci.
- 20 Za těchto podmínek se Juzgado de Primera Instancia e Instrucción n° 3 de Teruel (soud prvního stupně a soud příslušný k vyšetřování č. 3 v Teruel, Španělsko) rozhodl přerušit řízení a položit Soudnímu dvoru následující předběžné otázky:

„1) Musí se zásada nezávaznosti neplatných ujednání (článek 6 směrnice [93/13]) vztahovat také na smlouvy a právní jednání, učiněná po sjednání takových ujednání, jako je dohoda o novaci úvěru?

Lze dospět k závěru, vzhledem k tomu, že absolutní neplatnost implikuje, že takové ujednání v právně-hospodářském životě smlouvy nikdy neexistovalo, že právní jednání učiněná po sjednání takových ujednání, jako je dohoda o novaci úvěru, a jejich účinky na takové ujednání rovněž zmizí z právní reality a musí být považovány za nesjednané a neúčinné?

- 2) Mohou dokumenty, jež mění nebo obsahují narovnání týkající se ujednání, která nebyla individuálně sjednána a která by nemusela obstát v přezkumu neexistence zneužívající povahy a transparentnosti, představovat všeobecné smluvní podmínky ve smyslu článku 3 směrnice 93/13, a mohou se na ně tudíž vztahovat tytéž důvody neplatnosti jako na původní dokumenty, které byly předmětem novace nebo narovnání?
- 3) Má být vzdání se práva podat žalobu obsažené v dohodě o novaci úvěru rovněž neplatné, jelikož smlouvy podepsané zákazníky je neinformovaly o neplatnosti ujednání ani o peněžité částce, na jejíž získání měli nárok z titulu vrácení úroků zaplacených na základě původního vnuceného ‚ujednání o minimálním úroku‘?

Zákazník tak podepisoval vzdání se práva obrátit se na soud, aniž byl bankou informován o tom, čeho se vzdává, a nebyl ani informován o peněžité částce, které se vzdává.

- 4) Je možno mít za to, že na základě analýzy dohody o novaci úvěru z hlediska judikatury Soudního dvora Evropské unie, jakož i čl. 3 odst. 1 a čl. 4 odst. 2 směrnice 93/13, nové ‚ujednání o minimálním úroku‘ zahrnuté do uvedené dohody o novaci úvěru je taktéž stíženo nedostatkem transparentnosti spočívajícím v tom, že banka ani tentokrát nesplnila kritéria transparentnosti stanovená v rozsudku Tribunal Supremo (Nejvyšší soud [...]) ze dne 9. května 2013 a neinformovala zákazníka o skutečných ekonomických nákladech tohoto ujednání v rámci jeho hypotéky tak, aby si mohl být vědom úrokové sazby (a příslušné měsíční splátky), kterou by měl platit v případě použití nového ‚ujednání o minimálním úroku‘, jakož i úrokové sazby (a příslušné měsíční splátky), kterou by měl platit, kdyby se žádné ‚ujednání o minimálním úroku‘ neuplatnilo, a že úrokovou sazbou by byla sazba sjednaná v hypotečním úvěru bez použití minimálního úroku?

Jinými slovy, měla finanční instituce, když předkládala dokument nazvaný ‚dokument o novaci‘ týkající se ‚ujednání o minimálním úroku‘, splnit požadavky transparentnosti stanovené v čl. 3 odst. 1 a v čl. 4 odst. 2 směrnice 93/13 a informovat spotřebitele o výši částek, které má uhradit v případě použití ‚ujednání o minimálním úroku‘, jakož i o úrokové sazbě, která by se uplatnila, kdyby tato ujednání neexistovala, a pokud finanční instituce tak neučinila, jsou tyto dokumenty rovněž stíženy neplatností?

5) Lze ujednání týkající se žalob, zahrnutá do všeobecných smluvních podmínek dohody o novaci úvěru, považovat za zneužívající z důvodu jejich obsahu, a to z hlediska čl. 3 odst. 1 směrnice 93/13 ve spojení s její přílohou týkající se zneužívajících ujednání, zejména s jejím bodem 1 písm. q) [...], jelikož omezují právo spotřebitelů uplatňovat nároky, které mohou vzniknout po podpisu smlouvy, jako tomu bylo v případě možnosti domáhat se úplného vrácení zaplacených úroků (v souladu s rozsudkem Soudního dvora [...] ze dne 21. prosince 2016)?“

K předběžným otázkám

K první otázce

- 21 Podstatou první předběžné otázky předkládajícího soudu je, zda čl. 6 odst. 1 směrnice 93/13 musí být vykládán v tom smyslu, že brání tomu, aby ujednání ve smlouvě uzavřené prodávajícím nebo poskytovatelem se spotřebitelem, jehož zneužívající povaha může být konstatována v soudním rozhodnutí, mohlo být platně předmětem dohody o novaci úvěru uzavřené mezi tímto prodávajícím nebo poskytovatelem a tímto spotřebitelem, kterou se spotřebitel vzdává účinků, které by mělo určení toho, že toto ujednání má zneužívající povahu.
- 22 Je třeba připomenout, že podle čl. 6 odst. 1 směrnice 93/13 členské státy stanoví, že zneužívající ujednání použitá ve smlouvě uzavřené prodávajícím nebo poskytovatelem se spotřebitelem nejsou podle jejich vnitrostátních právních předpisů pro spotřebitele závazná (rozsudek ze dne 21. prosince 2016, Gutiérrez Naranjo a další, C-154/15, C-307/15 a C-308/15, EU:C:2016:980, bod 53).
- 23 Smluvní ujednání, které je prohlášeno za zneužívající, tak musí být v zásadě považováno za ujednání, které nikdy neexistovalo, takže nemůže mít účinky vůči spotřebiteli (rozsudek ze dne 21. prosince 2016, Gutiérrez Naranjo a další, C-154/15, C-307/15 a C-308/15, EU:C:2016:980, bod 61).
- 24 Podle čl. 6 odst. 1 směrnice 93/13 má tudíž vnitrostátní soud povinnost nepoužít zneužívající ujednání, takže tyto nebudou vůči spotřebiteli závazná, vyjma případu, kdy s tím spotřebitel nesouhlasí (rozsudek ze dne 26. března 2019, Abanca Corporación Bancaria a Bankia, C-70/17 a C-179/17, EU:C:2019:250, bod 52 a citovaná judikatura).
- 25 Z judikatury Soudního dvora však vyplývá, že právo na účinnou ochranu spotřebitele zahrnuje možnost vzdát se uplatňování svých práv, takže je třeba zohlednit případně vůli spotřebitele tehdy, kdy si je sice vědom toho, že zneužívající ujednání není závazné, nepřeje si však, aby bylo vyloučeno jeho použití, čímž vyslovuje svobodný a vědomý souhlas s dotčeným ujednáním (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 14. dubna 2016, Sales Sinués a Drame Ba, C-381/14 a C-385/14, EU:C:2016:252, bod 25).
- 26 Směrnice 93/13 totiž nejde až tak daleko, aby vytvořila povinný systém ochrany před používáním zneužívajících ujednání ze strany prodávajících nebo poskytovatelů, který zavedla ve prospěch spotřebitelů. Pokud se proto spotřebitel rozhodne tento systém ochrany raději nevyužít, tento systém se neuplatní (rozsudek ze dne 3. října 2019, Dziubak, C-260/18, EU:C:2019:819, bod 54).
- 27 Vnitrostátní soud tak má povinnost zohlednit případně vůli spotřebitele tehdy, kdy si je sice vědom toho, že zneužívající ujednání není závazné, nepřeje si však, aby bylo vyloučeno jeho použití, čímž vyslovuje svobodný a vědomý souhlas s tímto ujednáním (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 21. února 2013, Banif Plus Bank, C-472/11, EU:C:2013:88, bod 35).

- 28 Je tudíž třeba obdobně připustit, jak v podstatě uvedl generální advokát v bodech 39 až 42 svého stanoviska, že se spotřebitel může vzdát možnosti dovolávat se zneužívající povahy ujednání v rámci dohody o novaci úvěru, kterou se spotřebitel vzdává účinků, které by byly vyvolány na základě určení, že takové ujednání má zneužívající povahu, za předpokladu, že toto vzdání se práv vyplývá z jeho svobodného a vědomého souhlasu.
- 29 Jak však vyplývá z judikatury citované v bodě 25 tohoto rozsudku, vzdání se možnosti dovolávat se neplatnosti zneužívajícího ujednání spotřebitelem lze zohlednit pouze tehdy, pokud si byl tento spotřebitel při tomto vzdání se práv vědom toho, že toto ujednání a z něj vyplývající důsledky jsou nezávazné. Pouze v takovém případě lze mít za to, že jeho přistoupení na novaci takového ujednání vyplývá ze svobodného a vědomého souhlasu v souladu s požadavky stanovenými v článku 3 směrnice 93/13, což přísluší ověřit vnitrostátnímu soudu.
- 30 Z předcházejících úvah vyplývá, že na první položenou otázku je třeba odpovědět tak, že čl. 6 odst. 1 směrnice 93/13 musí být vykládán v tom smyslu, že nebrání tomu, aby ujednání ve smlouvě uzavřené prodávajícím nebo poskytovatelem se spotřebitelem, jehož zneužívající povaha může být konstatována v soudním rozhodnutí, mohlo být předmětem dohody o novaci úvěru uzavřené mezi tímto prodávajícím nebo poskytovatelem a tímto spotřebitelem, kterou se spotřebitel vzdává účinků, které by mělo určení toho, že toto ujednání má zneužívající povahu, za podmínky, že toto vzdání se práv vyplývá z jeho svobodného a vědomého souhlasu, což přísluší ověřit vnitrostátnímu soudu.

K druhé otázce

- 31 Podstatou druhé otázky předkládajícího soudu je, zda musí být čl. 3 odst. 1 a 2 směrnice 93/13 vykládán v tom smyslu, že ujednání ve smlouvě uzavřené mezi prodávajícím nebo poskytovatelem a spotřebitelem s cílem pozměnit potenciálně zneužívající ujednání obsažené v předchozí smlouvě, kterou tyto strany uzavřely, nebo s cílem upravit důsledky zneužívající povahy tohoto dalšího ujednání může být samo o sobě považováno za nesjednané individuálně, a případně může být prohlášeno za zneužívající.
- 32 Je třeba připomenout, že podle čl. 3 odst. 1 směrnice 93/13 se přezkum zneužívající povahy ujednání obsaženého ve smlouvě uzavřené mezi prodávajícím nebo poskytovatelem a spotřebitelem týká ujednání, která nebyla sjednána individuálně.
- 33 Článek 3 odst. 2 této směrnice upřesňuje, že ujednání je vždy považováno za nesjednané individuálně, jestliže bylo sepsáno prodávajícím nebo poskytovatelem předem, a spotřebitel proto nemohl mít žádný vliv na obsah ujednání, zejména v souvislosti se smlouvou uzavíranou adhezním způsobem. V tomto ohledu již Soudní dvůr rozhodl, že ujednání sepsané za účelem obecného použití představuje ujednání, které nebylo individuálně sjednáno (rozsudek ze dne 15. ledna 2015, Šiba, C-537/13, EU:C:2015:14, bod 31).
- 34 Tyto podmínky přitom mohou být splněny i ve vztahu k ujednání, které má pozměnit potenciálně zneužívající ujednání obsažené v předchozí smlouvě uzavřené mezi těmiž stranami, anebo upravit důsledky zneužívající povahy tohoto dalšího ujednání. Okolnost, že nové ujednání má za cíl změnu předchozího ujednání, které nebylo individuálně sjednáno, sama o sobě nezbavuje vnitrostátní soud povinnosti ověřit, zda nedošlo k tomu, že spotřebitel nemohl mít skutečný vliv na obsah tohoto nového ujednání ve smyslu čl. 3 odst. 2 směrnice 93/13.
- 35 Ve věci dotčené v původním řízení přísluší předkládajícímu soudu, aby zohlednil všechny okolnosti, za kterých bylo takové ujednání spotřebiteli předloženo, za účelem určení, zda tento spotřebitel mohl mít vliv na jeho obsah.

- 36 V projednávané věci by okolnost, že uzavření dohody o novaci úvěru dotčené ve věci v původním řízení spadá do obecné politiky nového sjednávání smluv o hypotečním úvěru s pohyblivou sazbou a zahrnující ujednání „o minimální úrokové sazbě“, jež Ibercaja Banco přijala na základě rozsudku Tribunal Supremo (Nejvyšší soud) 241/2013 ze dne 9. května 2013, mohla naznačovat, že XZ nemohla mít vliv na obsah nového ujednání „o minimální úrokové sazbě“.
- 37 Totéž platí pro skutečnost, že podle informací předkládajícího soudu bankovní instituce neposkytla XZ kopii smlouvy a ani jí neumožnila si ji odnést, aby se mohla seznámit s jejím obsahem.
- 38 V každém případě okolnost, že XZ před podpisem dohody o novaci úvěru učinila ručně psanou poznámku, z níž vyplývá, že pochopila mechanismus ustanovení „o minimální úrokové sazbě“, neumožňuje sama o sobě dospět k závěru, že toto ujednání bylo individuálně sjednáno a že spotřebitel skutečně mohl mít vliv na jeho obsah.
- 39 Z předcházejících úvah vyplývá, že na druhou položenou otázku je třeba odpovědět tak, že čl. 3 odst. 2 směrnice 93/13 musí být vykládán v tom smyslu, že ujednání ve smlouvě uzavřené mezi prodávajícím nebo poskytovatelem a spotřebitelem s cílem pozměnit potenciálně zneužívající ujednání obsažené v předchozí smlouvě, kterou tyto strany uzavřely, nebo s cílem řešit důsledky zneužívající povahy tohoto dalšího ujednání může být samo o sobě považováno za nesjednané individuálně, a případně může být prohlášeno za zneužívající.

Ke čtvrté otázce

- 40 Podstatou čtvrté otázky předkládajícího soudu je, zda čl. 3 odst. 1, čl. 4 odst. 2 a článek 5 směrnice 93/13 musí být vykládány v tom smyslu, že požadavek transparentnosti, který se na základě těchto ustanovení vztahuje na prodávajícího nebo poskytovatele, znamená, že pokud tento prodávající nebo poskytovatel uzavře se spotřebitelem smlouvu o hypotečním úvěru s pohyblivou úrokovou sazbou, která stanoví ujednání „o minimální úrokové sazbě“, musí spotřebiteli poskytnout informace nezbytné k pochopení ekonomických důsledků, které pro něj v okamžiku uzavření této dohody vyplývají z mechanismu zavedeného tímto ujednáním „o minimální úrokové sazbě“.
- 41 Podle čl. 3 odst. 1 směrnice 93/13 je ujednání smlouvy uzavřené mezi prodávajícím nebo poskytovatelem a spotřebitelem, které nebylo individuálně sjednáno, považováno za zneužívající, jestliže v rozporu s požadavkem poctivosti způsobuje významnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran, které vyplývají z dané smlouvy, v neprospěch spotřebitele.
- 42 Podle čl. 4 odst. 2 této směrnice se posouzení zneužívající povahy ujednání takové smlouvy ovšem netýká ani vymezení hlavního předmětu smlouvy, ani přiměřenosti mezi cenou a odměnou na straně jedné a službami nebo zbožím poskytovaným jako protiplnění na straně druhé, pokud jsou tato ujednání sepsána „jasným a srozumitelným jazykem“.
- 43 Článek 5 uvedené směrnice mimoto stanoví, že pokud jsou všechna nebo některá ujednání uvedené smlouvy nabízená spotřebiteli předložena písemně, musí být tato ujednání vždy sepsána „jasným a srozumitelným jazykem“.
- 44 Z judikatury Soudního dvora vyplývá, že požadavek transparentnosti uvedený v čl. 4 odst. 2 a článku 5 směrnice 93/13 nemůže být omezen na pouhou srozumitelnost dotčeného ujednání z formálního a gramatického hlediska. Vzhledem k tomu, že systém ochrany zavedený uvedenou směrnicí vychází z myšlenky, že se spotřebitel nachází v nerovném postavení vůči prodávajícímu nebo poskytovateli zejména z hlediska úrovně informovanosti, musí být tento požadavek na jasný a srozumitelný jazyk smluvních ujednání, a tedy na transparentnost, stanovený toutéž směrnicí vykládán široce (rozsudek ze dne 3. března 2020, Gómez del Moral Guasch, C-125/18, EU:C:2020:138, bod 50).

- 45 Požadavek, podle kterého musí být smluvní ujednání sepsáno jasným a srozumitelným jazykem, tudíž musí být chápán tak, že ukládá i to, aby smlouva transparentně popisovala konkrétní fungování mechanismu, na nějž odkazuje dotčené ujednání, jakož případně i vztah mezi tímto mechanismem a mechanismem stanoveným dalšími ujednáními, tak aby tomuto spotřebiteli byla poskytnuta možnost vyhodnotit na základě přesných a srozumitelných kritérií ekonomické důsledky, které z toho pro něj vyplývají (rozsudek ze dne 20. září 2017, *Andriuc a další*, C-186/16, EU:C:2017:703, bod 45).
- 46 Pokud jde o smlouvu o hypotečním úvěru, je věcí předkládajícího soudu, aby v tomto ohledu provedl nezbytná ověření s ohledem na všechny relevantní skutkové okolnosti, mezi něž patří reklama a informace poskytnuté věřitelem v rámci sjednávání smlouvy. Přesněji řečeno je na vnitrostátním soudu, aby zohlednil všechny okolnosti, za nichž byla smlouva uzavřena, a ověřil, zda byly v dané věci sděleny spotřebiteli všechny informace, jež mohou mít vliv na rozsah jeho závazku a umožňují mu posoudit zejména celkové náklady úvěru. Při tomto posouzení hraje rozhodující roli jednak otázka, zda jsou ujednání sepsána jasným a srozumitelným jazykem, takže umožňují průměrnému spotřebiteli vyhodnotit takové náklady, a jednak okolnost, zda v úvěrové smlouvě nechybějí informace považované za podstatné s ohledem na povahu zboží či služeb, které jsou předmětem této smlouvy (rozsudek ze dne 3. března 2020, *Gómez del Moral Guasch*, C-125/18, EU:C:2020:138, bod 52).
- 47 Zejména poskytnutí informací před uzavřením takové smlouvy o smluvních podmínkách a důsledcích uvedeného uzavření smlouvy mají pro spotřebitele zásadní význam. Zejména na základě těchto informací se spotřebitel rozhoduje, zda chce být vázán podmínkami, které prodávající nebo poskytovatel služeb vyhotovil předem (rozsudek ze dne 21. prosince 2016, *Gutiérrez Naranjo a další*, C-154/15, C-307/15 a C-308/15, EU:C:2016:980, bod 50, jakož i citovaná judikatura).
- 48 Kromě toho posouzení zneužívající povahy smluvního ujednání musí být provedeno s ohledem na okamžik uzavření dotčené smlouvy, s přihlédnutím ke všem okolnostem, které mohly být prodávajícímu nebo poskytovateli známy v uvedeném okamžiku a mohly mít vliv na jeho následné plnění, přičemž smluvní ujednání může způsobit nerovnováhu mezi smluvními stranami, která se projeví až během plnění smlouvy (rozsudek ze dne 20. září 2017, *Andriuc a další*, C-186/16, EU:C:2017:703, bod 54).
- 49 Dodržení požadavku transparentnosti uvedeného v čl. 4 odst. 2 a článku 5 směrnice 93/13 prodávajícím nebo poskytovatelem proto musí být posuzováno s ohledem na informace, které měl tento prodávající nebo poskytovatel k dispozici ke dni uzavření smlouvy, kterou uzavřel se spotřebitelem.
- 50 Pokud jde konkrétně o ujednání „o minimální úrokové sazbě“ obsažené ve smlouvě o úvěru s pohyblivou úrokovou sazbou, je třeba uvést, že finanční dopady mechanismu omezení změn úrokové sazby směrem dolů nezbytně závisí na vývoji referenčního indexu, na jehož základě se taková sazba vypočítává.
- 51 Za těchto okolností musí být dotčenému spotřebiteli umožněno pochopit ekonomické důsledky, které pro něj vyplývají z takového ujednání (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 5. června 2019, *GT*, C-38/17, EU:C:2019:461, bod 33 a citovaná judikatura).
- 52 Pokud však jde o ujednání, které spočívá v omezení kolísání pohyblivé sazby vypočtené na základě indexu směrem dolů, přesnou hodnotu této sazby samozřejmě nelze určit v úvěrové smlouvě na celou dobu trvání její platnosti. Od prodávajícího nebo poskytovatele tak nelze požadovat, aby poskytl přesné informace o finančních důsledcích spojených se změnami úrokové sazby v průběhu trvání platnosti smlouvy, jelikož tyto změny závisí na budoucích událostech, které nejsou předvídatelné a nezávisí na vůli tohoto prodávajícího nebo poskytovatele. Konkrétně, uplatnění pohyblivé úrokové sazby ze své podstaty v konečném důsledku vede ke kolísání částek budoucích splátek, takže uvedený prodávající nebo poskytovatel nemůže upřesnit přesný dopad použití ujednání „o minimální úrokové sazbě“ na tyto splátky.

- 53 To nic nemění na tom, že Soudní dvůr ohledně hypotečních úvěrů s proměnlivou sazbou rozhodl, že poskytnutí informací o dosavadním vývoji indexu, na jehož základě se vypočítá použitelná sazba, je obzvláště relevantním údajem (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 3. března 2020, Gómez del Moral Guasch, C-125/18, EU:C:2020:138, bod 56).
- 54 Na základě takové informace totiž může být spotřebiteli umožněno, aby z hlediska dosavadního kolísání porozuměl tomu, že se na něj eventuálně nebudou vztahovat sazby nižší, než je „minimální“ sazba, která je mu nabídnuta.
- 55 Pokud jde o částky, kterých by se spotřebitel vzdal přistoupením na nové ujednání „o minimální úrokové sazbě“ a které odpovídají rozdílu mezi částkami zaplacenými spotřebitelem na základě původního ujednání „o minimální úrokové sazbě“ a částkami, které by spotřebitel musel zaplatit, kdyby ujednání „o minimální úrokové sazbě“ neexistovalo, je třeba uvést, že tyto částky mohou být v zásadě snadno určeny průměrným, běžně informovaným a přiměřeně obezřetným spotřebitelem, pokud mohl mít k dispozici všechny nezbytné údaje od prodávajícího nebo poskytovatele, tj. v projednávané věci od bankovní instituce, která má v tomto ohledu potřebné odborné znalosti.
- 56 Z předcházejících úvah vyplývá, že na čtvrtou položenou otázku je třeba odpovědět tak, že čl. 3 odst. 1, čl. 4 odst. 2 a článek 5 směrnice 93/13 musí být vykládány v tom smyslu, že požadavek transparentnosti, který se na základě těchto ustanovení vztahuje na prodávajícího nebo poskytovatele, znamená, že při uzavření smlouvy o hypotečním úvěru s pohyblivou sazbou, která stanoví ujednání „o minimální úrokové sazbě“, musí být spotřebiteli umožněno, aby pochopil ekonomické důsledky, které pro něj vyplývají z mechanismu zavedeného tímto ujednáním „o minimální úrokové sazbě“, a to zejména prostřednictvím poskytnutí informací o dosavadním vývoji indexu, na jehož základě se vypočítává úroková sazba.

Ke třetí a páté otázce

- 57 Podstatou třetí a páté otázky předkládajícího soudu, které je třeba zkoumat společně, je, zda čl. 3 odst. 1 ve spojení s bodem 1 písm. q) přílohy, jakož i čl. 6 odst. 1 směrnice 93/13 musí být vykládány v tom smyslu, že ujednání dohody o novaci úvěru, kterou se mění ujednání dřívější smlouvy a kterou se prodávající nebo poskytovatel a spotřebitel vzájemně vzdají práva podat žalobu za účelem uplatnění svých nároků týkajících se zejména jak původního ujednání, které bylo pozměněno touto dohodou o novaci úvěru, tak i novačního ujednání, musí být kvalifikováno jako „zneužívající ujednání“.
- 58 Z předkládacího rozhodnutí vyplývá, že Ibercaja Banco a XZ se prostřednictvím dohody o novaci úvěru dohodly na snížení sazby v ujednání „o minimální úrokové sazbě“, která byla použitelná na základě smlouvy o hypotečním úvěru, jakož i na vzájemném vzdání se práva podat žalobu na neplatnost předchozího a nového ujednání „o minimální úrokové sazbě“.
- 59 Pokud je takové ujednání o vzdání se práv stanoveno v rámci smlouvy uzavřené mezi prodávajícím nebo poskytovatelem a spotřebitelem, může být zneužívající povaha tohoto ujednání konstatována v rozhodnutí vnitrostátního soudu na základě přezkumu stanoveného v článku 3 směrnice 93/13, pokud uvedené ujednání nebylo sjednáno individuálně a s výhradou omezení stanovených v čl. 4 odst. 2 této směrnice.
- 60 Jak vyplývá z čl. 3 odst. 1 uvedené směrnice smluvní ujednání, které nebylo individuálně sjednáno, je považováno za zneužívající, jestliže v rozporu s požadavkem poctivosti způsobuje významnou nerovnováhu v právech a povinnostech stran, v neprospěch spotřebitele.

- 61 Vnitrostátní soud musí ověřit, zda smluvní ujednání, o kterých rozhoduje, musí být kvalifikována jako zneužívající, a zohlednit přitom v souladu s čl. 4 odst. 1 téže směrnice všechny okolnosti projednávané věci (rozsudek ze dne 7. srpna 2018, Banco Santander a Escobedo Cortés, C-96/16 a C-94/17, EU:C:2018:643, bod 66).
- 62 Vnitrostátnímu soudu přísluší, aby s ohledem na okolnosti vlastní projednávané věci určil, zda ujednání splňuje požadavky poctivosti, vyváženosti a transparentnosti. Soudní dvůr má nicméně pravomoc vyvodit z ustanovení směrnice 93/13 kritéria, která tento soud může nebo musí při takovém posouzení použít (rozsudek ze dne 28. července 2016, Verein für Konsumenteninformation, C-191/15, EU:C:2016:612, bod 65).
- 63 Ze znění čl. 3 odst. 3 směrnice 93/13 kromě toho vyplývá, že příloha této směrnice obsahuje informativní a demonstrativní seznam ujednání, která mohou být považována za zneužívající. Bod 1 písm. q) této přílohy uvádí jako ujednání, která mohou být považována za zneužívající, taková ujednání, jejichž předmětem nebo účinkem je „vyloučit nebo omezit právo spotřebitele podat žalobu nebo použít jiný právní prostředek nápravy“.
- 64 Navíc skutečnost, že se prodávající nebo poskytovatel a spotřebitel vzájemně vzdají práva podat žalobu na neplatnost smluvního ujednání, nebrání tomu, aby vnitrostátní soud přezkoumal zneužívající povahu takového ujednání, pokud toto ujednání může mít pro spotřebitele závazné účinky.
- 65 V projednávané věci z předkládacího rozhodnutí vyplývá, že se Ibercaja Banco a XZ v rámci dohody o novaci úvěru dohodly na snížení sazby v ujednání „o minimální úrokové sazbě“, které bylo použitelné na základě smlouvy o hypotečním úvěru, a dále na vzájemném vzdání se práva podat žalobu na neplatnost předchozího a nového ujednání „o minimální úrokové sazbě“.
- 66 Pokud jde zaprvé o to, že se XZ vzdala možnosti uplatnit před vnitrostátním soudem své nároky týkající se původního ujednání „o minimální úrokové sazbě“, je třeba uvést – jak vyplývá z bodů 25 až 28 tohoto rozsudku – že směrnice 93/13 sama o sobě nebrání tomu, aby se spotřebitel ve smlouvě vzdal nároku, který by mohl vyplynout z určení, že ujednání smlouvy má zneužívající povahu, pokud je toto vzdání se práv výsledkem svobodného a vědomého souhlasu.
- 67 Kromě toho, jak uvedl generální advokát v bodech 70 až 73 svého stanoviska, je namístě rozlišovat mezi vzdáním se práva podat žalobu, je-li obsahem takových dohod, jako je narovnání, jehož předmětem je právě urovnání sporu mezi prodávajícím nebo poskytovatelem a spotřebitelem, od předběžného upuštění od jakékoli možnosti podat žalobu, zahrnutého ve smlouvě uzavřené mezi spotřebitelem a prodávajícím nebo poskytovatelem a uvedeného v bodech 75 a 76 tohoto rozsudku.
- 68 Ujednání, které stanoví vzájemné vzdání se jakékoli možnosti podat žalobu v rámci dohody směřující k urovnání sporu mezi prodávajícím nebo poskytovatelem a spotřebitelem ohledně platnosti smluvního ujednání zavazujícího obě strany, ovšem může spadat pod pojem hlavní předmět této dohody ve smyslu čl. 4 odst. 2 směrnice 93/13, a tudíž se může vyhnout posouzení případné zneužívající dohody, pokud je sepsána jasným a srozumitelným jazykem, přičemž takový přezkum přísluší vnitrostátnímu soudu.
- 69 V projednávané věci má předkládající soud za to, že XZ nezískala dostatečné informace o zneužívající povaze původního ustanovení „o minimální úrokové sazbě“ ani o částkách náhrady, na něž by měla nárok z titulu částek, které bez spravedlivého důvodu zaplatila na základě tohoto ujednání.
- 70 Jak vyplývá z bodu 48 tohoto rozsudku, posouzení zneužívající povahy ujednání smlouvy uzavřené mezi prodávajícím nebo poskytovatelem a spotřebitelem musí být provedeno s ohledem na okamžik uzavření dotyčné smlouvy, s přihlédnutím ke všem okolnostem, které mohly být prodávajícímu nebo

poskytovateli známy v uvedeném okamžiku a mohly mít vliv na následné plnění dané smlouvy, přičemž smluvní ujednání může způsobit nerovnováhu mezi smluvními stranami, která se projeví až během plnění této smlouvy

- 71 I když bude příslušet předkládajícímu soudu, aby posoudil, jaké informace měla Ibercaja Banco k dispozici ke dni uzavření dohody o novaci úvěru, je třeba uvést, že podle informací předložených Soudnímu dvoru byla tato smlouva uzavřena dne 4. března 2014. Tribunal Supremo (Nejvyšší soud) ve svém rozsudku 241/2013 ze dne 9. května 2013 v rámci řízení zahájeného sdruženími spotřebitelů rozhodl, že ujednání „o minimální úrokové sazbě“ obsažená ve smlouvách o hypotečním úvěru v zásadě nesplňují požadavky jasnosti a transparentnosti, a proto mohou být prohlášena za zneužívající. Tribunal Supremo (Nejvyšší soud) tímto omezil účinky prohlášení neplatnosti takových ujednání do budoucna. Avšak až v rozsudku ze dne 21. prosince 2016, Gutiérrez Naranjo a další (C-154/15, C-307/15 a C-308/15, EU:C:2016:980) Soudní dvůr rozhodl, že čl. 6 odst. 1 směrnice 93/13 brání takovému omezení.
- 72 I když tedy zneužívající povaha původního ujednání „o minimální úrokové sazbě“ zavazující XZ a Ibercaja Banco přicházela v úvahu v okamžiku uzavření dohody o novaci úvěru, nejednalo se podle všeho o jistou skutečnost, jelikož mezi stranami této smlouvy nebylo v rámci soudního řízení určeno, že ujednání má takovou zneužívající povahu.
- 73 Kromě toho se nezdá, že by právní okolnosti, které provázely uzavření dohody o novaci úvěru, umožnily společnosti Ibercaja Banco být si vědoma toho, že existence zneužívajícího ujednání „o minimální úrokové sazbě“ zakládala nárok na vrácení všech částek zaplacených bez spravedlivého důvodu na základě tohoto ujednání.
- 74 Za těchto okolností bude na předkládajícím soudu, aby posoudil úroveň jistoty, která existovala v okamžiku uzavření dohody o novaci úvěru, pokud jde o zneužívající povahu původního ujednání „o minimální úrokové sazbě“, za účelem určení rozsahu informací, které měla Ibercaja Banco poskytnout XZ na základě požadavku transparentnosti, kterým byla vázána při předložení ujednání o vzdání se možnosti podat žalobu, jakož i zda XZ byla schopna pochopit právní důsledky, které z toho pro ni vyplývaly.
- 75 Pokud jde zadruhé o situaci, kdy se strany sporu v původním řízení vzdaly možnosti uplatnit své nároky týkající se nového ujednání „o minimální úrokové sazbě“ před vnitrostátním soudem, je třeba zdůraznit, že jak uvedl generální advokát v bodech 43 a 44 svého stanoviska, spotřebitel se nemůže platně zavázat, že se do budoucna vzdává právní ochrany a svých práv vyplývajících ze směrnice 93/13. Z podstaty věci totiž nemůže předvídat důsledky svého přistoupení na takové ujednání, pokud jde o spory, která mohou v budoucnu vyvstat.
- 76 V tomto ohledu je třeba připomenout, že čl. 6 odst. 1 směrnice 93/13, podle kterého členské státy stanoví, že zneužívající ujednání použitá ve smlouvě uzavřené prodávajícím nebo poskytovatelem se spotřebitelem nejsou podle jejich vnitrostátních právních předpisů pro spotřebitele závazná, má kogentní povahu (v tomto smyslu viz rozsudek ze dne 21. prosince 2016, Gutiérrez Naranjo a další, C-154/15, C-307/15 a C-308/15, EU:C:2016:980, bod 55). Uznání možnosti spotřebitele vzdát se předem práv, která pro něj vyplývají ze systému ochrany zavedeného touto směrnicí, by přitom bylo v rozporu s kogentní povahou tohoto ustanovení a ohrozilo by účinnost tohoto systému.
- 77 Z předcházejících úvah vyplývá, že na třetí a pátou položenou otázku je třeba odpovědět tak, že čl. 3 odst. 1 ve spojení s bodem 1 písm. q) přílohy, jakož i čl. 6 odst. 1 směrnice 93/13 musí být vykládány v tom smyslu, že:
- ujednání obsažené ve smlouvě uzavřené mezi prodávajícím nebo poskytovatelem a spotřebitelem za účelem vyřešení stávajícího sporu, kterým se tento spotřebitel vzdává možnosti uplatnit před vnitrostátním soudem nároky, které by mohl uplatnit v případě neexistence tohoto ujednání, může

být kvalifikováno jako „zneužívající“, zejména pokud uvedený spotřebitel neměl k dispozici relevantní informace, které by mu umožnily pochopit právní důsledky, které z toho pro něj vyplývají;

- ujednání, kterým se týž spotřebitel ohledně budoucích sporů vzdává možnosti podat žalobu z titulu práv, která jsou mu přiznána na základě směrnice 93/13, není pro spotřebitele závazné.

K nákladům řízení

- 78 Vzhledem k tomu, že řízení má, pokud jde o účastníky původního řízení, povahu incidenčního řízení ve vztahu ke sporu probíhajícímu před předkládajícím soudem, je k rozhodnutí o nákladech řízení příslušný uvedený soud. Výdaje vzniklé předložením jiných vyjádření Soudnímu dvoru než vyjádření uvedených účastníků řízení se nenahrazují.

Z těchto důvodů Soudní dvůr (čtvrtý senát) rozhodl takto:

- 1) Článek 6 odst. 1 směrnice Rady 93/13/EHS ze dne 5. dubna 1993 o zneužívajících ujednáních ve spotřebitelských smlouvách musí být vykládán v tom smyslu, že nebrání tomu, aby ujednání ve smlouvě uzavřené prodávajícím nebo poskytovatelem se spotřebitelem, jehož zneužívající povaha může být konstatována v soudním rozhodnutí, mohlo být předmětem dohody o novaci úvěru uzavřené mezi tímto prodávajícím nebo poskytovatelem a tímto spotřebitelem, kterou se spotřebitel vzdává účinků, které by mělo určení toho, že toto ujednání má zneužívající povahu, za podmínky, že toto vzdání se práv vyplývá z jeho svobodného a vědomého souhlasu, což přísluší ověřit vnitrostátnímu soudu.
- 2) Článek 3 odst. 2 směrnice 93/13 musí být vykládán v tom smyslu, že ujednání ve smlouvě uzavřené mezi prodávajícím nebo poskytovatelem a spotřebitelem s cílem pozměnit potenciálně zneužívající ujednání obsažené v předchozí smlouvě, kterou tyto strany uzavřely, nebo s cílem upravit důsledky zneužívající povahy tohoto dalšího ujednání může být samo o sobě považováno za nesjednané individuálně, a případně může být prohlášeno za zneužívající.
- 3) Článek 3 odst. 1, čl. 4 odst. 2 a článek 5 směrnice 93/13 musí být vykládány v tom smyslu, že požadavek transparentnosti, který se na základě těchto ustanovení vztahuje na prodávajícího nebo poskytovatele, znamená, že při uzavření smlouvy o hypotečním úvěru s pohyblivou sazbou, která stanoví ujednání „o minimální úrokové sazbě“, musí být spotřebiteli umožněno, aby pochopil ekonomické důsledky, které pro něj vyplývají z mechanismu zavedeného tímto ujednáním „o minimální úrokové sazbě“, a to zejména prostřednictvím poskytnutí informací o dosavadním vývoji indexu, na jehož základě se vypočítává úroková sazba.
- 4) Článek 3 odst. 1 ve spojení s bodem 1 písm. q) přílohy, jakož i čl. 6 odst. 1 směrnice 93/13 musí být vykládány v tom smyslu, že:
 - ujednání obsažené ve smlouvě uzavřené mezi prodávajícím nebo poskytovatelem a spotřebitelem za účelem vyřešení stávajícího sporu, kterým se tento spotřebitel vzdává možnosti uplatnit před vnitrostátním soudem nároky, které by mohl uplatnit v případě neexistence tohoto ujednání, může být kvalifikováno jako „zneužívající“, zejména pokud uvedený spotřebitel neměl k dispozici relevantní informace, které by mu umožnily pochopit právní důsledky, které z toho pro něj vyplývají;

- **ujednání, kterým se týž spotřebitel ohledně budoucích sporů vzdává možnosti podat žalobu z titulu práv, která jsou mu přiznána na základě směrnice 93/13, není pro spotřebitele závazné.**

Podpisy.